

ЗМІСТ

Збірка

«Нечиста сила»

Нечиста сила ~~~~~	9
Хуха-Моховинка ~~~~~	21
Потерчата ~~~~~	32
Вовкулака Хреб ~~~~~	40
Літавиця ~~~~~	47
Злидні ~~~~~	55
Мавка Вербинка ~~~~~	64
Мара ~~~~~	73
Дідько ~~~~~	80
Перелесник ~~~~~	88
Дюдя ~~~~~	96
Потороча Хрипка ~~~~~	107
Чортова перечниця ~~~~~	120
Рибалчина Русалонька ~~~~~	127

Збірка

«Чарівне намисто»

Дві Іванки ~~~~~	139
Зачарована павичка ~~~~~	148
Жарт королівни ~~~~~	161
У лісових розбійників ~~~~~	169

НЕЧИСТА СИЛА

Було це в тисяча дев'ятсот бідувадцятomu році. На Лисій горі, під Києвом, ще з ранньої весни почалася жвава робота. Місцеві Чорти будували нову, велику світлицю. Хухи* обкладали її мохом, блискучими мушлями, сосновими шишками та іншими оздобами. Відьми підмітали подвір'я, посипали піском, чепурили стіни. Лісовики садили нові дерева, рясні кущі та чудові квіти. Мавки пололи квітники, гарненько розстиляли барвінок, підпирали чорнобривці, підв'язували кручені паничі та високі повні рожі. Русалки носили з Дніпра воду на поливку й доглядали розкішного водограя, що його поставив Водяник. Того водограя було зроблено так хитромудро, що дрібні бризки з нього летіли тонким водяним порохом зі стелі по всій світлиці й робили в ній приємну прохолоду...

В середині червня вже все було готове. Тільки Дідько зі своїми помічниками, Бісовими Синами, закінчував приладдя до освітлення. Та ще не впорались манесенькі Злидні, яким було загадано розправляти травинки та змітати порошок, бо з-поза Дніпра часто налітав вітер.

* Хухи – маленькі лісові духи в українській міфології.

В ніч на Івана Купала вся середина Лисої гори блищала. Палали тисячі різнокольорових вогнів, сяяло не тільки у світлиці, а також і по всіх кутках садів та квітників. Чудово світились вогненні квітки папороття, а доріжки були мов з освітленого скла: так виблискували вони ніжним синьо-жовтим сяйвом чистої, свіжої порохні.

Опівночі зі всіх сторін почали злітатися гості. Кого-кого тільки тут не було!.. Бо ж це мали бути не звичайні щорічні збори. Було то велике, урочисте зібрання всієї Невидимої Сили з усіх кутків світу, тобто «міжнародний конгрес». Так принаймні говорили наймудріші, вчені Чорти.

Крім місцевих, українських Чортів, одягнених в пишні старовинні різнобарвні козачі жупани, Відьом – в шовкових та едwabних кунтушах й дорогоцінних очіпках, Вовкулаків – в синіх чумарках з широкими солом'яними брилями, Водяників, Лісовиків, Упирів, чудових Мавок та Русалок, гарнесеньких, пухнатих Хух і тому подібних сил, прилетіли на зібрання у великому числі представники, яких тут звали «панами делегатами», різних чужоземних сил. Були тут молоді, красні юнаки Диви з Персії та їхні друзі Джини з міста Мазандерана. За ними прибули надзвичайно гожі дівчата Пері з палкої Індії. Потім з'явилися маленькі Тролі та Ельфи з прозорими крильцями. Вони поприлітали з Німеччини та Швеції. Далі прибула ціла ватага струнких, чепурних Леді з Шотландії, Коррігани та Нічні Прачки з Франції. Потім з Чех приїхав найстарший Водяник Гастрман в супроводі цілого почту з Шотеків та Скршитеків. За ними, мов блискавка, з'явився знаменитий польський чорт Борута з Водяницею Гопланою. З другого боку підлетіли італійські відьми – сумні, бліді Стріги та веселі й балакучі Бефани*...

* Диви – міфічні істоти.

Джини – у мусульманському фольклорі духи, живуть у горах, пустелях; різновиди чортів і упирів.

Та хіба ж їх можна всіх перелічити?! Вони летіли й летіли без кінця-краю... А між ними метушилися найрізномірніші Елементалі*: Саламандри, Ундіни, Сильфи, бородаті маленькі Гноми.

До кожного меншого гостя було приставлено по одній Хусі. Вона допроваджувала новоприбулого на його місце в залі й лишалася при ньому до послуг. Значнішим гостям прислужували Мавки й Русалки. Меткий Перелесник означав місця, а Дитинчата-Потерчата роздавали гостям програми засідання та розносили всякі солодкі заморожені ласощі.

Насамкінець прилетіли найповажніші Духи: Гуд – з Кавказьких гір та старий-престарий Пан з Греції. З ним прибула сила жвавих Фавнів та веселих Сатирів. Ще пізніше з'явилися почесні пані: цариця Рейна – німкеня Лорелея, чеська Мелюзина, трьохока грекиня Геката, оточена трьома старими Парками**.

Коли вже всі сиділи на призначених їм місцях, з сусіднього кришталевого залу відчинилися двері. Два струнких молодих Чорти, вбрані в блискучі козацькі шати, повільною ходою вивели під руки найстарішого й найповажнішого на Україні Чортового діда – Вія***.

Він був у темно-синій, довгій киреї****, обшитій золотим галуном*****. Сиві довгі козацькі вуса спадали мало не до

Пері – надприродні істоти в образі чарівних білявих жінок з крилами.

Тролі та ельфи – у північноєвропейській демонології духи, що живуть у лісах і горах.

Леді – персонаж шотландського фольклору.

Коррігани та Нічні Прачки – духи французької міфології.

Гастрман, Шотек, Скршитек – персонажі чеського міфологічного фольклору.

Бефани – жіночі духи італійської міфології.

* Елементалі – духи стихій.

** Гуд, Пан, Геката, Мелюзина, Лорелея – вищі божества різних світових фольклорів.

*** Вій – персонаж української демонології, що володіє довгими й густими повіками, через які нічого не бачить.

**** Кирея – верхній одяг до п'ят, без рукавів.

***** Галун – стрічка, що застосовується в оздобленні одягу.

пояса, на якому брязчала оздоблена дорогоцінним камінням шаблюка. В руці тримав золоту, сяючу вогнями булаву. Довгі-довгі вії затуляли йому очі.

Тихою ходою Вій підвівся на підвищення. Все навколо вмить замовкло. В залі стало так тихо, що чути було, як в садах шелестіли листочки, як дихала трава, як шепотіли пелюстки квіток, як витікали з них пахощі.

Вій не сів, а стоячи запитав:

— Прибули всі запрошені?

— Майже всі, ясновельможний пане! — відповів йому старий вусатий Біс. — Нема тільки зимовиків, як наприклад, Дюді тощо, бо їх не можна влітку добудитися. Нема з Африки та Австралії представників, шановних Дурдалів та Діемеїв, бо там ще не почалася ніч, й вони вилетять пізніше. Нема тут Мани та Потороч, яким я звелів стояти навколо гори й не допускати сюди непроханих. Та не знать з якої причини ще й досі не прибув єврейський Хапун. Всі інші тут, в залі.

— Добре. Починаємо засідання. Підведіть мені вії.

Молоді Чорти, його осавули, обережно підвели йому вії. Старий бистрим поглядом оглянувся по залі й дзвінким, чистим голосом, зовсім молодим, що бринів, як струна на челі, промовив:

— Всіх присутніх представників невидимої світової сили щиро вітаю! Прошу до мого столу високоповажних та дорогих гостей: пань Гекату, Лорелею, Мелюзину та панів Пана й Гуда.

Всі запрошені вмить опинилися за столом.

— Ви знаєте, світлі збори, чого ми зійшлися сьогодні на нашій славній землі... — почав говорити Вій.

Але вже тепер він промовляв не так, як сказав перше привітання. Спочатку він говорив, як звичайно говорять люди. Тепер же почав інакше. Невидима сила, розмовляючи межі собою, не вживає слів. Вона тільки думає, а той, до кого вона звертається, бачить всі ті думки. Тому найдовша промова триває всього якусь єдину мить.

Така була й дальша промова старого Вія.

Він говорив про те, що земна, повітряна й водяна невидима сила не може далі терпіти кривди та образи від невдячних людей. Бо люди вважають її за нечисту силу, собі ворожу. Вони по-дурному бояться її, наклепують на неї всякі дурниці та небилиці, накидають їй найогидніші вчинки. Вони раз у раз лаються поміж собою найменнями Чортів, Відьом та інших невидимих сил.

— Все це дуже-дуже нам тяжко терпіти! — говорив Вій, коли б перекласти його промову-думку на звичайну людську мову. — Тяжко не один раз, а тричі тяжко, бо несправедливо, не відповідає дійсності й безтямно. Найгірше ж те, що люди, безнастанно ганьблячи нас, тим часом запевняють, що ми зовсім не існуємо. Жодний чорт не може слухати без сліз, як вони раз у раз повторюють, що нас «не було, нема й не буде!», бо ж тим просто нас живих вони кладуть у домовину...

— Правда! Гірка правда! — мов одні груди, зітхнули тисячі присутніх, а старий Дідько аж схлипнув. Плакала також і Чортова Матір. — Так-от, панове, на нашій славній землі, на землі, де живуть люди, про яких чужинці говорять так само, як вся людність про нас, — мусимо ми знайти спосіб добитися від людей правди. Мусимо підвести тим незрячим їхні вії. Нехай, нарешті, визнають вони, що ми існуємо, що ми завжди були й будемо їм друзями, вічно до них прихильними. Дарма, що вони так гидко про нас думають й завжди намагаються зробити нам якусь шкоду!..

— Так, так! — загукали присутні.

— Панове громадо! Хто з вас може дати добру раду, прошу сказати! — закінчив Вій і тихо сів у свій розкішний фотель*.

По залі пробігло тихе шепотіння. Всі дивилися на мудрого Гуда та Хитрого Боруту. Чекали, що вони скажуть. Коли це біля входу в зал почулася якась метушня. Всі поверну-

* Фотель — крісло.